

**TADEUSZ MARKOWSKI
DANUTA STAWASZ**

Uniwersytet Łódzki

SKUTKI PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ DLA REGIONU ŁÓDZKIEGO

Abstract: Lodz region is characterized by high dynamics of restructuring processes in regional economy. The Region has been for years dominated by so called light industry. Since 1990 it already underwent deep economical restructuring enforced by free market and opening of Poland's economy on international competition. In the article authors present short characteristic of the Lodz region. The reader also is given a view in geographical and economical accessibility of the region. For the purpose of the article strategic analyze is utilized. The structure of the economy is presented according to SWOT criteria. This analyzes leads to final evaluation where positive and negative effects of Poland's accession to UE for Lodz region are presented. General balance of costs and benefits looks rather positive. Lodz region should gain on the Poland's accession.

Wstęp

Skutki przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, dla regionalnych struktur społeczno-gospodarczych będą zapewne cechowały się odmiennością, wynikającą oczywiście z cech tych struktur. Gospodarka regionu łódzkiego zdominowana w okresie powojennym przez przemysł lekki, już na początku okresu transformacji została poddana silnej konfrontacji z gospodarką światową. Następstwem tego procesu był upadek całego kompleksu przemysłu lekkiego. Obok przemysłu lekkiego rynkowej weryfikacji zostały poddane pozostałe branże przemysłowe regionu. Otwarcie gospodarki na zewnętrzne wpływy zweryfikowało strukturę gospodarczą i oczyściło przedpole dla nowych sektorowych procesów rozwoju. Rozwijające się nowe formy aktyw-

ności gospodarczej potwierdzają, że są budowane niejako od początku, na „zdrowych” podstawach gospodarki rynkowej.

W przypadku woj. łódzkiego skutki przystąpienia Polski do UE będą dla gospodarki regionu uzależnione, z oczywistych względów, od czynników regionalnych (atutów), które mogą być wówczas aktywnie wykorzystywane w procesach gospodarczych. Z tego punktu widzenia zasadne jest zaprezentowanie zarysu charakterystyki omawianego regionu, ze wskazaniem na potencjalne możliwości restrukturyzacji gospodarki i dalszego jej rozwoju¹.

1. Krótka charakterystyka regionu łódzkiego

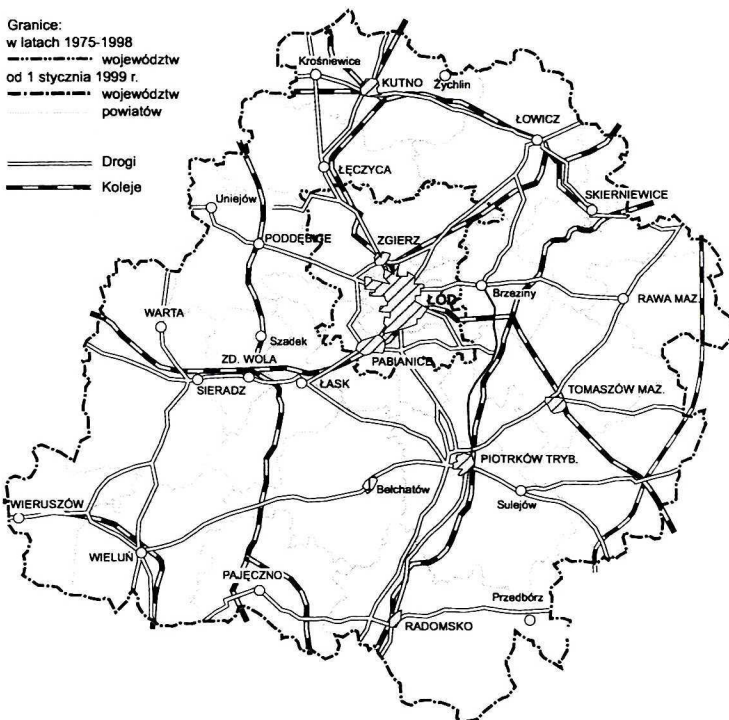
W strukturze przestrzennej kraju, region łódzki jest obszarem tranzytowym i jednocześnie węzłowym. Ma to odzwierciedlenie w przebiegu głównych pasm komunikacji i infrastruktury technicznej (rurociągów, linii energetycznych), oraz rozmieszczeniu ich aktualnych i przyszłych węzłów. Tranzytowo-węzłowe położenie województwa może stać się jednym z jego największych atutów w ocenie atrakcyjności inwestorów po przystąpieniu Polski do UE.

Liczba ludności województwa wynosi ok. 2,6 mln osób (6 lokata w kraju). Już obecnie w ocenie inwestorów zagranicznych region łódzki postrzegany jest jako duży rynek zbytu (w samej Łodzi działa ok. 27 hipermarketów).

Przemysł odgrywa podstawową rolę w gospodarce województwa. Jest bardziej rozwinięty, niż przeciętnie w pozostałych województwach Polski. Skupia ca 7,7% pracujących w przemyśle krajowym, 7,8% wartości środków trwałych przemysłu, 6,3% nakładów inwestycyjnych, 6,6% wartości produkcji sprzedanej przemysłu krajowego. W ostatnich latach odnotowano pozytywne zmiany zachodzące w branżowej strukturze przemysłu województwa. Do branż, których znaczenie wzrosło należą branża poligraficzna, materiałów budowlanych, urządzeń do ochrony środowiska, artykułów spożywczych, opakowań z różnych surowców, napojów chłodzących, mebli oraz płytek ceramicznych i materiałów izolacyjnych.

Uprzemysłowienie województwa jest nierównomierne i zróżnicowane. Przemysł skupiony jest w największych ośrodkach miejskich,

¹ Opracowanie powstało w ramach realizowanego w 2002 r. przez Centrum Europejskie Natolin w Warszawie projektu badawczego pt. *Polska – Unia Europejska. Strategia akcesji. Koszty i korzyści członkostwa*, w którym uczestniczyli Autorzy opracowania.

Ryc. 1. Województwo łódzkie w granicach z lat 1975-1998 i od 1 stycznia 1999 r.

przede wszystkim w Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej i Bełchatowskim Okręgu Przemysłowym.

Główne gałęzie przemysłu rozwinięte są w następujących miastach województwa:

- tekstylny i odzieżowy – Aglomeracja Łódzka, Bełchatowski Okręg Przemysłowy, Piotrków Trybunalski, Kutno, Tomaszów Mazowiecki, Radomsko;
- spożywczy i przetwórstwo rolno-spożywcze – Aglomeracja Łódzka, Piotrków Trybunalski, Kutno, Radomsko;
- ceramiczny – Opoczno, Tomaszów Mazowiecki;
- maszynowy i elektromaszynowy – Aglomeracja Łódzka, Piotrków Trybunalski, Kutno, Radomsko;
- chemiczny – Aglomeracja Łódzka, Tomaszów Mazowiecki;
- farmaceutyczny – Aglomeracja Łódzka, Kutno;

- drzewny i meblowy – Aglomeracja Łódzka, Piotrków Trybunalski, Radomsko;
- wydobywczy – Bełchatowski Okręg Przemysłowy;
- materiałów budowlanych – Aglomeracja Łódzka, Bełchatowski Okręg Przemysłowy;
- elektroniczny – Kutno.

Województwo łódzkie zajmuje główną pozycję w kraju w wytwarzaniu niektórych wyrobów. Jego udział jest bardzo wysoki np. w produkcji płytek ceramicznych – ok. 80%, tkanin wełnianych – 55,6%, węgla brunatnego – 52,2%, wyrobów pończosznich – 44,4%, papy – 43,8%, szkła budowlanego – 39,4%, włókien celulozowych – 39,4%, tkanin bawełnianych – 30,3%, ubiorów – 24,6%, energii elektrycznej – 20,7%, tkanin jedwabnych 20,3%, znaczny w produkcji piwa, przetworów mleczarskich, mięsnych i cukru.

Główne produkty eksportu to: tekstylia – 47,5%, chemikalia – 15,5%, wyroby elektromechaniczne – 12,5% oraz żywność – 7,4%. Produkty woj. łódzkiego eksportowane są przede wszystkim do Niemiec (39,9% wartości eksportu), a następnie do Rosji (6,18%), Danii (6,08%), Francji (4,85%), Holandii (4,71%).

Region, a zwłaszcza łódzka aglomeracja, postrzegana jest jako dobre miejsce na lokalizację inwestycji. Tutaj, w okolicach Strykowa, będą krzyżowały się autostrady A-1 (północ-południe) i A-2 (Berlin-Warszawa-Moskwa). Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego nie jest wprawdzie większa niż w innych aglomeracjach, charakterystyczna jest natomiast dominacja dużych firm. Najwięksi zagraniczni inwestorzy woj. łódzkiego to: Daewoo (elektronika, ubezpieczenia), EBDR (bankowość, inwestycje kapitałowe), Metro AG (handel hurtowy i detaliczny), Saint Gobain (szkło), Coca-Cola Helenic (przetwórstwo spożywcze), BP International (dystrybucja produktów paliwowych), Philips (maszyny i aparaty elektryczne, żarówki), Merloni, Bosch, Siemens (sprzęt AGD), Kerakoll (wyroby na potrzeby budownictwa), Wrangler, Lee (odzież).

Źródłem przewagi konkurencyjnej większości przedsiębiorstw woj. łódzkiego jest niski koszt pracy. Widoczne od pewnego czasu wyhamowanie dynamiki rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz względnie wysokie wskaźniki likwidacji (szczególnie małych firm) dają podstawę do przypuszczenia, że nie utrzymają one w dłuższym okresie swojej przewagi konkurencyjnej bez radykalnej poprawy zarządzania, szerszego dopływu wiedzy technologicznej oraz zwiększenia dostępności do środków finansowych. Przyłączenie Polski do UE stanowi dla tych

przedsiębiorstw zarówno zagrożenie, albowiem nie wytrzymają one konkurencji ze strony firm europejskich, jak i szansę, gdyż możliwe będzie pozyskanie do współpracy partnerów unijnych. Warunkiem rozwoju nowoczesnych małych i średnich przedsiębiorstw jest ich zdolność do innowacji, kooperacji i współpracy, a to będzie zależać od stworzenia dostępu (na korzystnych warunkach) do informacji, doradztwa, pośrednictwa technologicznego i wyspecjalizowanych instrumentów finansowego wsparcia. Taka szansa rysuje się przed nimi po przyłączeniu Polski do UE.

Za rozwojowe w regionie można uznać następujące rodzaje przemysłu:

- lekki – (produkcja tkanin wełnianych, bawełnianych, jedwabniczych, wyrobów pończosznich, ubiorów);
- spożywczy (mięsno-wędliniarski, mleczarski, przetwórstwa owocowo-warzywnego, napojów chłodzących, cukrowniczych);
- chemiczny (farmaceutyczny, chemia gospodarcza, produkcja barwników, włókien celulozowych);
- materiałów budowlanych (szklarski, materiałów izolacyjnych, wiążących, ściennych płytek ceramicznych, galanterii budowlanej);
- górnictwo-energetyczny (kopalnictwo węgla brunatnego i wytwarzanie energii elektrycznej oraz ciepłej);
- wyposażenia mieszkań (meblarski, płyt wiórowych, produkcji dywanów i firanek, szkła gospodarczego, artykułów gospodarstwa domowego);
- elektromaszynowy (motoryzacyjny, precyzyjny, metalowy, aparatury medycznej, maszyn górniczych, rolniczych, urządzeń dla ochrony środowiska);
- opakowań na potrzeby przemysłu spożywczego, farmaceutycznego, chemicznego, włókienniczego i innych.

Rolnictwo woj. łódzkiego odznacza się dominacją sektora prywatnego, niską na tle krajowej wydajnością, przewagą gospodarstw małych do 5 ha, dość niskim stopniem urynkowania produkcji rolnej (45% gospodarstw zajmuje się produkcją, której celem jest zaspokojenie własnych potrzeb), glebami niskich klas. Lepsze warunki glebowe występują w północnej części województwa oraz w rejonie Skierniewic (zaplecze upraw owoców i warzyw).

Atuty województwa odpowiednio wykorzystane i wzmocnione mogą stanowić trwałą podstawę rozwoju społecznego i gospodarczego regionu. Do najbardziej istotnych należy zaliczyć bogate złoża węgla brunatnego, szybkie tempo transformacji gospodarki z najwyższym w kraju wskaźnikiem nowo powstających firm, przechodzenie od prze-

mysłów tradycyjnych do działalności bardziej nowoczesnej, wzrost ogólnego poziomu wykształcenia mieszkańców, istniejący poważny potencjał naukowo-badawczy skupiony przede wszystkim w wyższych uczelniach i ośrodkach naukowo-badawczych, kształtujące się na bazie istniejących ośrodków naukowych i przemysłu specjalizacje „naukowo-przemysłowe”, wykorzystujące lokalne zasoby materialne i ludzkie, np. centrum medyczne, centrum mody, targi, centra logistyczne, intensywne rolnictwo rynkowe typu podmiejskiego (tj. sadownictwo, warzywa, owoce, kwiaty) oraz obszary bardzo dobrych i dobrych gleb z dobrze rozwiniętym rolnictwem, zaplecze naukowo-badawcze pracujące na rzecz rolnictwa.

Szanse i zagrożenia dla rozwoju regionu łódzkiego po przyłączeniu Polski do UE

Otwarcie na początku lat 90. XX w. polskiej gospodarki, w przypadku regionu łódzkiego, przełożyło się na natychmiastową i kompleksową weryfikację regionalnych podmiotów i produktów. Można uznać, że przyłączenie Polski do UE nie wywoła w gospodarce regionu tak odmiennej sytuacji w stosunku do okresu przed akcesją, jaka wystąpiła na początku okresu reform w Polsce.

Region łódzki już dziś jest przedmiotem dużego zainteresowania kapitału zagranicznego. Oprócz licznych podmiotów z kapitałem zagranicznym, działających od kilku lat w woj. łódzkim, coraz częściej pojawiają się nowi, potencjalni inwestorzy. Wiele wskazuje na to, że jedna ze startujących firm w przetargu na samolot wielozadaniowy, złożyła zapewnienie o chęci inwestowania w Łodzi, w Regionalnym Parku Naukowo-Technologicznym na Lublinku, a kolejni inwestorzy prowadzą negocjacje z Zarządem ŁSSE. Informacje te przemawiają za przyjęciem wstępnej tezy, że przyłączenie Polski do UE może przyczynić się do wzrostu zainteresowania inwestorów zagranicznych regionem łódzkim.

Wydaje się także zasadne uznanie, że akcesja Polski przełoży się na rzeczywiste zdyskontowanie położenia regionu łódzkiego. W br. rozpoczyna się budowa pierwszego odcinka układu autostrad A1 (północ-południe) i A2 (wschód-zachód) – 18 kilometrowy odcinek Emilia–Stryków (na linii Poznań–Warszawa). Następne odcinki połączą Emilię z Koninem i Stryków z Częstochową. W perspektywie kilku lat realna wydaje się poprawa całego układu drogowego regionu łódzkiego, dająca szanse rozwoju nowych funkcji dochodotwórczych w woje-

wództwie. Sama budowa autostrad w regionie oznacza nowe miejsca pracy dla pracowników bezpośrednio zaangażowanych w proces ich realizacji, a także przyczyni się do wzrostu zapotrzebowania na lokalne materiały i elementy budowlane. Przy zwiększonej otwartości regionu, wystąpi rozwój funkcji związanej z obsługą podróżnych (MOP – stacje benzynowe, motele, gastronomia). Już obecnie region łódzki jest postrzegany przez zagranicznych przedsiębiorców jako interesujący dla rozwoju dużych obiektów magazynowo-logistycznych (szczególnie okolice Strykowa i Piotrkowa Trybunalskiego). Z chwilą wstąpienia Polski do UE, należy spodziewać się rozwoju tego rodzaju obiektów, które będą miejscami przeładunku różnych produktów, przeznaczanych na rynek europejski oraz rynki wschodnie. W państwach UE powstawanie centrów magazynowo-logistycznych odbywało się jednocześnie z procesem integracji krajów Europy Zachodniej. Centra tego typu stały się ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego. Ich budowa, a następnie prowadzenie, wymaga zaangażowania specjalistów z różnych dziedzin; projektantów, pracowników ośrodków badawczych, pracowników firm budowlanych, urzędników, informatyków. Oznacza to wzrost zapotrzebowania na wysoko wykwalifikowane kadry, a także wzrost dochodów regionalnej społeczności.

Centra magazynowo-logistyczne są formą wysoko zorganizowanego magazynowania i handlu, która będzie rozwijać się stopniowo dopiero w najbliższych latach. Niemniej jednak powierzchnia magazynowa w regionie łódzkim wzrosła w 2000 r. w stosunku do roku poprzedniego o 25%. Jest to sygnał, że zapotrzebowanie na tego rodzaju powierzchnie gwałtownie rośnie. Zapotrzebowanie to jest wyraźnie wyższe w branży specjalistycznych magazynów chłodniczych dla składowania żywności, gdzie w obszarze kilkudziesięciu kilometrów od Łodzi nie ma w zasadzie nowoczesnych powierzchni magazynowych. Popyt na powierzchnie magazynowe w rejonie Łodzi, Strykowa i Piotrkowa Trybunalskiego będzie się nasilał, choćby na skutek wprowadzania unijnych standardów dotyczących m.in. składowania i dystrybucji żywności. Centra mogą aktywizować podmioty korzystające z tego rodzaju obiektów (przetwórnice, hurtownie).

Kolejnym atutem regionu łódzkiego są wysoko wykwalifikowane kadry, które mogą być w zdecydowanie większym stopniu wykorzystywane z chwilą włączenia Polski do UE. Kapitał zagraniczny lokujący się w regionie będzie zgłaszał zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych pracowników. Otwartość regionu łódzkiego dla obywateli i inwestorów zagranicznych może oznaczać nasilenie ruchu biznesowego

i turystycznego (w tym rodzinnego). Intensywniejsze kontakty i częstsze przyjazdy łączą się z popytem na usługi hotelarskie, gastronomiczne, projektowe (np. architektoniczne, techniczne, plastyczne, graficzne, artystyczne), medyczne (np. stomatologia, interna, okulistyka, dermatologia, usługi pielęgnacyjne, opieka paliatywna, masaże i kąpiele lecznicze, kosmetyka), itd.

Z regionu łódzkiego, w tym także z samej Łodzi wyemigrowała w okresie wojny oraz w okresie powojennym z różnych powodów znaczna liczba obywateli łódzkiego społeczeństwa. Jeszcze przed II wojną światową Łódź nosiła wszelkie cechy otwartego miasta europejskiego. Pozostawione tu rodziny, a także majątki (działki, kamienice), często zachęcają do dłuższych lub krótszych pobytów. Przy włączeniu Polski do krajów UE, przyjazdy obywateli polskiego pochodzenia do regionu zwiększą się. Mogą przyczynić się do zainwestowania w regionie znacznych środków finansowych, np. w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, rozwój przedsiębiorczości kreowanej na bazie rodzinnych związków, czy też w modernizację substancji mieszkaniowej (stare kamienice).

Łódzka aglomeracja ma wiele atutów turystycznych, które mogą być przedmiotem zainteresowania zagranicznych gości lub/i inwestorów (kompleksy starych obiektów pofabrycznych, całe układy urbanistyczne XIX-wiecznej zabudowy, parki ze starym drzewostanem). Stanowią one interesujące zabytki dla filmowców, fotografików, architektów, historyków itd.

Branża medyczna należy do jednej z podstawowych w regionie. Reprezentowana jest przez liczne przedsiębiorstwa produkujące leki (np. Polfa Kutno, Polfa Pabianice, Aflopa Pabianice), hurtownie leków i środków opatrunkowych oraz przedsiębiorstwa produkujące sprzęt medyczny. Branża jest przedmiotem szczególnego zainteresowania kapitału zagranicznego, a potwierdzeniem tego stwierdzenia, jest chociażby budowa w niedalekiej przyszłości fabryki farmaceutycznej w Strykowie przez szwajcarski koncern Novartis Generics. Należy spodziewać się, że wejście Polski do UE zwiększy zainteresowanie producentów i dystrybutorów leków regionem łódzkim. Możliwy wydaje się także rozwój płatnego, prywatnego lecznictwa otwartego i zamkniętego, dostępnego również dla obywateli krajów europejskich.

Dobre perspektywy rozwoju z chwilą włączenia Polski do UE ma branża budowlana. Wzrośnie zapotrzebowanie na materiały budowlane, zakres ofert na prace budowlane, a producenci takich materiałów, jak kleje, zaprawy, płytki ceramiczne będą mieli ułatwiony dostęp do rynku Unii (np. Atlas, Opoczno S.A., Ceramika Paradyż, Ceramika

Tubądzin, Warta Kombinat Cementowo-Wapienniczy S.A., Działoszyn, drzwi i okna np. Petecki, Linda. O.K.N.O i in.). Już obecnie region aglomeracji łódzkiej odznacza się znaczną liczbą dużych hurtowni materiałów budowlanych, mających utrwalone kontakty z największymi światowymi koncernami branży budowlanej. Branża ta będzie się także rozwijała na skutek realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych realizowanych na podstawie środków unijnych, w ramach projektów patronowanych np. przez gminy, starostwa czy urzędy marszałkowskie.

Nasilanie się kontaktów z krajami europejskimi wymusza konieczność rozwoju w regionie usług okołobiznesowych, stwarzających szanse dalszego zacieśniania współpracy między podmiotami regionalnymi i unijnymi. Zatem wzrośnie zapotrzebowanie na firmy consultingowe, rachunkowe, informatyczne, kancelarie prawne, które dzięki odpowiedniej wiedzy oraz możliwości porozumiewania się w językach obcych, wspomogą proces integracji gospodarki regionu z gospodarką unijną.

W strukturze branżowej województwa ważną rolę odgrywa przemysł spożywczy. Polskie słodyczce, wyroby mleczarskie, soki warzywne i owocowe, mrożonki itd., mają utrwaloną renomę na rynkach europejskich. Jednak wstąpienie Polski do UE spowoduje zapewne negatywne skutki dla przedsiębiorstw tej branży, zlokalizowanych w regionie łódzkim. Należy spodziewać się czasowego przyhamowania rozwoju przemysłu spożywczego w okresie adaptacji regionalnych podmiotów do nowych standardów UE (jakość produktu, warunki produkcji, opakowania). Okres ten zapewne nie będzie zbyt długi. Wynika to z dwóch powodów: 1) obywatele w Polsce w swoich preferencjach konsumpcyjnych coraz powszechniej odchodzą od żywności pochodzącej z zagranicy oraz 2) z rzeczywistych walorów zdrowotnych i smakowych polskiej żywności. Ponadto w regionie łódzkim działa wiele dużych zakładów przemysłu spożywczego, których kondycja wskazuje na ich stabilną pozycję na rynku. Znajdują się one na liście 100 największych podmiotów woj. łódzkiego. Są to Cukrownia Leśmierz SA, Cukrownia Ostrowy S.A., Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska – Łowicz, Exdrob Kutnowskie Zakłady Drobiarskie S.A. – Kutno, Łódzka Spółdzielnia Mleczarska – Łódź, Gaik Zakład Przetwórstwa Mięsnego – Wielgomłyny, Zakłady Wędliniarskie Sędziejowice.

Przemysł lekki po upadku dużych podmiotów gospodarczych uruchomionych w minionej epoce, odrodził się w nowej strukturze organizacyjno-własnościowej. Małe i średnie przedsiębiorstwa regionu łódzkiego produkują odzież (konfekcja, dziewiarstwo) dla odbiorcy krajowego oraz dla odbiorców zagranicznych o niższych wymaganiach jakościowych. Wyroby te sprzedawane są od kilku lat w kompleksie

podłódzkich targowisk (Tuszyn, Rzgów, Głuchów). Ponadto rozwinął się tzw. przerób uszlachetniony. Regionalne podmioty szyją odzież na zamówienie kontrahentów zagranicznych (z materiałów i według wzorów zleceńodawców). One to w zasadzie funkcjonują na rynku UE. Duże podmioty o uznanej renomie tj. „Wólczanka”, „Próchnik”, „Pabia”, „Kastor”, „Olimpia”, oraz nowe, tj. „Redan S.A.”, „Ola Styl Studio”, „Hexeline” nie odczuwają znacznie wpływu akcesji Polski. W regionie łódzkim rozwinięto, w ramach małych i średnich przedsiębiorstw, produkcję bielizny (damskiej i męskiej, dziennej i nocnej). Firmy te korzystają z najlepszych dzianin i wzorów włoskich, oraz z powodzeniem konkurują na rynkach europejskich.

Przemysł paliwowo-energetyczny rozwinięty w regionie łódzkim na bazie zasobów węgla brunatnego, także powinien wykazywać tendencje wzrostu w najbliższych latach (korzystne warunki do rozwoju przemysłów energochłonnych).

Kolejne działalności, które mogą dynamicznie rozwijać się po przyłączeniu Polski do UE to usługi poligraficzne i produkcja opakowań. Już obecnie są one w regionie rozwijane i nabierają coraz większego znaczenia w strukturze gospodarki województwa. Zostały zapoczątkowane i zdynamizowane w ramach sektora małych i średnich przedsiębiorstw, a zatem należy założyć, że znając reguły rynkowe, utrzymają się na rynku. Zapotrzebowanie na te usługi będzie sukcesywnie wzrastać (np. papiery firmowe, wizytówki, koperty, foldery, zdjęcia, opakowania spełniające standardy UE).

Intensyfikacja kontaktów zagranicznych oznacza zwiększenie zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne oraz komputerowe, które już obecnie są w regionie intensywnie rozwijane na podstawie regionalnych zasobów (wykwalifikowanej siły roboczej – informatycy, elektrotechnicy, mechanicy). W tym przypadku nie należy obawiać się zagrożenia, konkurencji ze strony podmiotów UE.

Pozycję konkurencyjną na rynkach krajowym i zagranicznych mają podmioty regionu działające w segmencie rynkowym wyposażenia mieszkań (meble, zasłony, firany, sprzęt AGD, oświetlenie). Wejście Polski do UE nie powinno pogorszyć sytuacji konkurencyjnej tych podmiotów.

Szansą rysującą się dla regionu łódzkiego jest także poprawa stanu środowiska naturalnego, dzięki niejako wymuszeniu przez UE (środki unijne) realizacji inwestycji prośrodowiskowych (oczyszczalnie ścieków, wysypiska odpadów, spalarnie, systemy segregacji i recyklingu odpadów). Skala tego typu inwestycji będzie zależeć od umiejętności przed-

stawiciele władz samorządowych oraz instytucjonalnego wsparcie procesu absorpcji w Polsce, także od możliwości finansowych samorządów. Doświadczenia w zakresie pozyskiwania w regionie łódzkim środków pomocowych UE w latach 90. wskazują, że różne organizacje regionu będą w stanie przejąć dość dużą wielkość środków unijnych postawionych do dyspozycji regionowi łódzkiemu.

Na przyłączeniu Polski do UE skorzysta także łódzki świat nauki. Kontakty między uczelniami już dziś wykazują tendencję zacieśniania. Wzrastają możliwości prowadzenia wspólnych projektów badawczych (VI Program Ramowy). Osiągnięcia naukowe łódzkiego środowiska naukowego znane są w świecie, głównie Politechniki Łódzkiej oraz Uniwersytetu Łódzkiego (przykładowe dziedziny to organiczna synteza nowych materiałów, związki organometaliczne, bioorganometale i materiały optoelektroniczne, materiały polimerowe o szczególnych właściwościach, kwantowa informacja – badania i technologie, biotechnologia mikrobiologiczna i roślin, podstawy mikrobiologiczne i diagnostyka chorób nowotworowych, radiofarmaceutyka).

Wstąpienie Polski do UE daje regionalnej społeczności i podmiotom sposobność do aktywnego uczestnictwa na rynku europejskim. Nasilą się sezonowe wyjazdy w celu podjęcia pracy w krajach Unii (np. studenci, młode kobiety do pracy jako opiekunki, do prac porządkowych). Poprawi się sytuacja polskich firm budowlanych na rynku niemieckim, możliwość współpracy z pozostałymi państwami kandydującymi z Polską o przyjęcie do UE.

Włączenie Polski do najbardziej rozwiniętych krajów Europy może spowodować w wymiarze regionalnym określone negatywne następstwa. W przypadku regionu łódzkiego należy spodziewać się takich zjawisk, jak emigracja wykształconych kadr do krajów EU, np. lekarzy, pielęgniarek, opiekunek osób starszych i dzieci, informatyków, plastyków, projektantów, architektów, muzyków z grupy osób młodych i dynamicznych. Z tym zjawiskiem w mniejszej skali, od lat na linii Łódź-Warszawa, region łódzki ma do czynienia.

Nasilą się negatywne tendencje i zjawiska w przypadku ludności zamieszkałej na wsi. Przystąpienie do UE nie wywoła ich w sposób bezpośredni, lecz niejako przyspieszy. Procesy restrukturyzacji wsi przebiegają wolno, wymagają interwencji ze strony rządu i władz samorządowych. Zapewne w pierwszym okresie na trudności napotkają podmioty przetwórstwa rolno-spożywczego. Mogą one wynikać z limitowania wielkości produkcji rolnej oraz wymogów przestrzegania standardów produkcji obowiązujących w UE. Bezrobocie strukturalne na

wsi będzie występowało w dłuższym okresie, co jest przede wszystkim konsekwencją wieloletnich zaniedbań rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Na problemy związane z uzyskaniem zleceń, mogą napotykać podmioty branży budowlanej, działające na podstawie przetargów. Mogą one w pierwszych latach przegrywać przetargi z podmiotami unijnymi, ze względu na brak doświadczenia w przygotowywaniu stosownych dokumentów.

Otwartość regionu łódzkiego może wywołać sytuacje sprzyjające napływowi odpadów niebezpiecznych, trudnych i kosztowych pod względem zagospodarowania czy utylizacji (w ramach tej kategorii znajduje się także odzież używana i sprzedawana na wagę). Ze względu na brak w regionie odpowiednich obiektów związanych z zagospodarowaniem odpadów, tego rodzaju „import” może być problemem dla gospodarki i władz regionu.

Na korzyści wynikające z wejścia Polski do UE należy spojrzeć także z punktu widzenia postępu cywilizacyjnego. Zapewne w regionie łódzkim, jak i we wszystkich pozostałych częściach kraju podniesie się poziom cywilizacyjny społeczeństwa. Chodzi o takie sprawy, jak wydajność i jakość pracy, znajomość języków obcych, umiejętność prowadzenia negocjacji, styl życia, sposób spędzania wolnego czasu, stosunek do czystości i porządku, porządkowanie sfery patologii społecznych, ład przestrzenny itd. Te wartości są niewymierne, jednak bez postępu cywilizacyjnego regionalnego społeczeństwa, trudno prognozować rozwój gospodarczy terytorium.

Podsumowanie

Można przyjąć, że w gospodarce regionu łódzkiego w 10-letniej perspektywie, wystąpią:

zjawiska pozytywne:

- rozwój branży budowlanej i hurtowni materiałów budowlanych;
- rozwój usług medycznych i paramedycznych dla obywateli UE;
- intensywny rozwój przedsiębiorstw odzieżowych zajmujących się przerobem uszlachetnionym;
- poprawa w zakresie infrastruktury technicznej, w tym dalszy rozwój centrów logistyczno-magazynowych;
- rozwój energetyki na podstawie zasobów węgla brunatnego w Bełchatowie oraz rozwoju energochłonnych przemysłów;

- rozwój firm okołobiznesowych;
- rozwój MSP w nowej jakościowo formie organizacji własnościowo-przestrzennej, tj. w powiązaniach sieciowych i klastrów.

zjawiska negatywne:

- emigracja zdolnej i wykształconej młodzieży do krajów UE;
- czasowe przyhamowanie rozwoju przemysłu rolno-spożywczego w okresie adaptacji do nowych standardów UE;
- zahamowanie rozwoju firm budowlanych wyspecjalizowanych w realizacji projektów infrastrukturalnych ze względu na ich nieprzystosowanie do uczestnictwa w otwartych międzynarodowych przetargach;
- utrzymywanie się bezrobocia strukturalnego ze względu na nieuniknione procesy restrukturyzacji wsi i rolnictwa;
- lokalizacja podmiotów zagranicznych, negatywnie oddziałujących na środowisko naturalne;
- nadmierna eksploatacja zasobów regionalnych (np. drewno, kopaliny, tereny, obiekty, ludzie – niskie wynagrodzenia);
- możliwość przesyłania niekontrolowanymi kanałami z krajów UE (głównie z Niemiec), różnych odpadów, których zagospodarowanie będzie kosztowne;
- penetracja regionu przez obywateli różnych państw, przybywających do Polski nielegalnie;
- nasilenie przestępczości o wymiarze międzynarodowym.

Literatura

- Kaźmierski J., 2003, *Tworzenie centrów logistycznych w regionie gospodarczym (ze szczególnym uwzględnieniem regionu łódzkiego)*. Biuletyn KPZK PAN, z. 203, T. Marszał (red.), Warszawa.
- Kłosiński K., 2002, *Usługi biznesowe w UE*. Unia Europejska, nr 3.
- Piasecki B., Rogut A., Smallbone D., 2000, *Wpływ integracji Polski z Unią Europejską na sektor MSP*. Warszawa.
- Piasecki B., Rogut A., Stawasz E., Johnson S., Smallbone D., 1998, *Warunki prowadzenia działalności gospodarczej przez MSP w Polsce i krajach Unii Europejskiej*. Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa.
- Regiony, województwo łódzkie*. „Rzeczpospolita”, 10 grudnia 2002.

- Rogut A., 2002, *Małe i średnie przedsiębiorstwa w integracji ekonomicznej. Doświadczenia Unii Europejskiej. Lekcja dla Polski*. wyd. UŁ, Łódź.
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Łódzkiego*, Urząd Marszałkowski w Łodzi, 2000.
- Wołukanis A., 2002, *Perspektywy polskiego przemysłu włókienniczego do 2005 r.* „Przegląd Włókienniczy” nr 1.